

LOUIS-DANIEL GODIN

IZRAČUN

je dobar

LEYKAM
international

Louis-Daniel Godin
IZRAČUN JE DOBAR

LEYKAM international

NAKLADNIK

Leykam international d.o.o., Ilica 42, HR-10000 Zagreb
www.leykam-international.hr

ZA NAKLADNIKA

Jürgen Ehgartner

UREDNIKA

Eugenia Ehgartner

PRIJEVOD S FRANCUSKOGA

Lea Kovács

LEKTURA I KOREKTURA

Neli Mindoljević

© Leykam international d.o.o., Zagreb 2025.
i Lea Kovács za hrvatski prijevod

Nijedan dio ove knjige ne smije se umnožavati,
fotokopirati ni na bilo koji drugi način reproducirati
bez nakladnikova pismenog dopuštenja.

Naslov originala: LE COMPTE EST BON

© Éditions La Peuplade, 2023; © Louis-Daniel Godin, 2023

„This edition is published by arrangement with Éditions
La Peuplade, in conjunction with its duly appointed agent
Books And More Agency #BAM, Paris, France. All rights reserved.”

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu
Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske.

ISBN 978-953-340-207-9

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne
i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001263412.

ILUSTRACIJA NA NASLOVNICI

© Chih Chien Wang: *Cabbage Cut* (Galerija Pierre-François
Ouellette art contemporain, Montreal)

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Tvrtko Gregurić

TISKARA

Denona d.o.o., Zagreb
Tiskanje dovršeno u travnju 2025.

Louis-Daniel Godin
IZRAČUN JE DOBAR

roman

S francuskoga prevela
Lea Kovács

Zagreb, 2025.

Jean-Michelu

*Uđem u nutrinu prostorije
u pratnji sebe
i sebe
i sebe*

François Charron

Dijete pita sestru „koliko je to, nula?“, a sestra mu odgovori „nula je nula, nula je ništa“, igra se s njom u podrumu kuće smještene u ulici Médard-Bourgault u četvrti Sainte-Rose, u podrumu gdje se nalaze soba za igru i soba dede Bija. Dijete pita pet godina stariju sestru „koliko je to, nula?“ i ne dobije zadovoljavajući odgovor jer mu sestra kaže „nula je nula, nula je ništa“, dijete ništa ne shvati baš zato što zna da je nula brojka, zna da je nula nešto, pa pita „koliko je to, nula?“, a sestra mu odgovori „nula je nula, nula je ništa“, dijete ne shvati da je nula brojka za ništa, uostalom, kako je takvo što moguće, nego shvati, ako je shvatiti prava riječ, da mu sestra ne želi odgovoriti na pitanje, shvati da sestra njegovo ispitivanje svodi na ništa, „nula je nula“, kaže mu sestra, kao Julie Masse koja pjeva „to je nula, to je nula“, kao Julie Masse koja u isto vrijeme pjeva „cijeli bi život bio okretanje novog lista, da pokažu mi tko sam ja neka druga lica“.

„Nula je nula, nula je ništa“, kaže ona, sestra, a odrasli koji drži mehaničku olovku i prizor prepričava u knjizi koja se upravo piše, taj odrasli sjećanje pretvara u simbol, on misli da taj prizor nosi vrtoglavo otkriće praznine, odrasli misli da sjećanje možda ne ukazuje na neki događaj koji se doista zbio, odrasli misli da se potraga za nulom odnosi na

potragu za vremenom otprije, za vremenom otprije početka priče o djetetu u kući smještenoj u ulici Médard-Bourgault u četvrti Sainte-Rose s majkom, ocem, sestrom i dedom Bijem; nula je vrijeme otprije početka priče, pomisli on, vrijeme pretpovijesti koju je nemoguće dosegnuti, zagonetne pretpovijesti u kojoj smo bili kupus u zemlji ili tjelešce u utrobi neke druge, ne-naše majke.

I njegova sestra odgovori „nula je nula, nula je ništa”, a ljutito dijete suočeno s nesrazmjerom znanja ustraje, iznova pita sestru da mu kaže koliko je to, nula, inače, inače, inače, „inače što?”, pita ona, inače ništa, inače nula zato što je dijete drago, „reci mi koliko je to, nula!” kaže on sestri koja mu ne prestaje odgovarati da je ništa, da je nula nula, „vidjet ćeš ti svoga boga,” kaže on, ljutito dijete, „vidjet ćeš ti svoga boga kad budem stariji od tebe”, kaže on, ljutito dijete, nesvjesno vremena i brojeva, „vidjet ćeš ti svoga boga kad budem stariji od tebe, neće ti biti toliko smiješno”, kaže on sestri, u naletu hrabrosti koji ga izbaci naprijed, izvan sebe, izvan vremena, „reci mi koliko je to, nula, imaš pet sekundi da mi kažeš, imaš pet sekundi da mi kažeš koliko je to, nula, inače, inače, inače,” kaže on sestri, „imaš pet sekundi da mi kažeš: pet, četiri, tri, dva, jedan, jedan, jedan, jedan, jedan,” kaže on, „imaš pet sekundi: pet, četiri, tri, dva, jedan, pola, dva pola, tri pola, četiri pola, pet pola, vidjet ćeš ti kad budem stariji od tebe, neće ti biti toliko smiješno.”

Drugog dana dijete pita majku: „Kad budeš stara, hoćeš li biti moja baka?”

U istom podrumu iste kuće smještene u ulici Médard-Bourgault u četvrti Sainte-Rose dijete pita sestru da mu

nacrta slovo, „nacrtaj mi slovo”, pita on sestru, kao što Mali princ pita pilota da mu nacrtaj ovcu, „nacrtaj mi slovo”, pita on sestru, a sestra ga pita „koje slovo?”, „slovo!”, odgovori on, dijete, „nacrtaj mi slovo!”, pita on sestru, ne odgovorivši na sestrino pitanje o konkretnom slovu koje želi da mu nacrtaj, pa mu sestra nacrtaj „L”, „L” kao Louis, „evo ti tvoje slovo!”, kaže ona, i dijete nije zadovoljno, kao što nije bilo zadovoljno sestrinim odgovorom o količini nule, on ne želi da mu se nacrtaj takvo slovo, pa pođe k majci i pita je da mu nacrtaj slovo, možda će, pak, ona razumjeti, a uslijedi isto pitanje: „koje slovo?”, „slovo!”, odgovori dijete, on, koji ne zna abecedu, u ono vrijeme, prije vrtića, kad Julie Masse pjeva „to je nula”, kad Julie Masse pjeva „mogla sam učiniti kao drugi i knjigu zatvoriti”, 1990. godine. Majka mu nacrtaj „D”, „D” kao Daniel, „D” kao u njezinu imenu, Linda; Daniel i Linda, dva imena koja su slična kad ih pogledamo pobliže, a ne krajičkom oka – prvo smo napisali „krajičkom oca”, izbrisali „oca” i napisali „oka”, treba ići naprijed, ipak treba ići naprijed, inače nikad nećemo završiti – , majka mu nacrtaj „D”, „D” kao u imenu Daniel, „D” kao u njezinu imenu, Linda; Daniel i Linda, Daniel i Linda, dva imena koja su slična s iznimkom jednog slova, slova „e”, oznake ženskog roda u francuskom jeziku, „e” kao „elle”, „ona”, „elle” kao u Louis-Danielle, majka mu nacrtaj slovo „D”, slovo svoga imena, njegova imena, njezina imena, ali ne traži on to slovo, „ne tražim ja to!”, kaže dijete majci, kao dječak u emisiji *Passe-Partout*, dječak koji traži svoju ruku, dječak koji kaže „tražim nešto!” i koji ne traži ni svoju stolicu ni svoju lutku ni svoju jabuku, „ne tražim ja to!”, kaže on, dječak u *Passe-Partoutu*, traži svoju

ruku, ruka mu se pojavi na ekranu pored riječi „moja”, kaže „moja ruka! moja ruka!”, i riječ ruka zamijeni sliku ruke, pa djeca koja gledaju *Passe-Partout* mogu stvoriti veze između riječi i slika, „moja ruka, moja ruka!”; ali on, dijete iz priče, ne traži ni svoju ruku ni svoje ime, on traži slovo i to ne bilo koje; majka mu nacrtala slovo „D”, ali to nije slovo koje traži, pa pođe k ocu, i cijeli se krug ponovi, otac mu nacrtala „G”, „G” kao Godin, ali ni to nije slovo koje traži, pa pođe k djedu, dedi Bijeu, koji mu također nacrtala slovo, deda Bi nacrtala mu „O”, „O” kao Ouimet, i eto kako odrasli koji piše pomisli da je ime pušteno u svijet, da se više ne može natrag, pravo je ime tu, ništa drugo ne možemo, ono je tu, ne možemo ga promijeniti, pitali smo se hoće li trebati izmisliti ime, ali ruka ne želi, treba se nositi s imenom koje se nosi, treba se nositi s rukom, „moja ruka, moja ruka!”, treba ići naprijed, a da se ide naprijed, treba ići natrag, treba se vratiti do djeda, treba se vratiti do dede Bija koji nacrtala „O” i djeteta koje kaže „ne, ne takvo slovo!”. Sestra, majka, otac i djed nacrtali su inicijale njegova imena, „siroto dijete, traži svoje ime”, pomisli ona, njegova obitelj, on traži svoje ime, ali ga ne nalazi, nikad ga neće naći, do kraja života okretat će listove, do kraja života mijenjat će sebe, možda traži svoje drugo ime, ime koje je nosilo prvih pet dana, ime iz svoje pretpovijesti, svoje nulto ime, ime koje mu je dala njegova druga, ne-njegova majka?

Za kraj muke – prvo smo napisali „za kraj majke”, ali treba ići naprijed, ipak treba ići naprijed – za kraj muke dijete uspije naškrabati nešto slično slovu koje traži, ali teško je, nije to baš to, nije to baš isto, nacrtano je posve ukrivo, naškraba nešto što izgleda kao X, nešto što izgleda kao X

u kvadratu, kao da želi nacrtati list na listu, kao da želi nacrtati list i nacrtati X u crtežu lista, „takvo slovo!”, kaže on, i naposljetku netko shvati, naposljetku netko shvati da on želi da mu se nacrta omotnica, a ne slovo, X u kvadratu izgleda kao omotnica, „omotnica! ti hoćeš da ti nacrtamo omotnicu, a ne slovo!”, kažu mu: omotnicu, omotnicu kakvu šaljemo Djedu Božićnjaku, da, omotnicu kako bi poslao pismo Djedu Božićnjaku, pitao Djeda Božićnjaka da mu, možda, kaže koliko je to, nula.

Razlozi zbog kojih je dijete pomiješalo riječi slovo i pismo izgubljeni su, posve izgubljeni, ali treba ići naprijed, ipak treba ići naprijed, inače, inače, inače.

U dnevniku bebe bijele boje nalaze se svjedočanstva, datumi, nekoliko fotografija i pramen djetetove kose. U dnevniku bebe bijele boje spremljenu u dnu ladice mogu se naći dokumentiran dolazak djeteta u obitelj Godin-Ouimet i svakojake prve stvari koje se na njega odnose: prvo šišanje, prve riječi, prvi Božić. U dnevniku bebe bijele boje spremljenu u dnu ladice nalazi se njegovo prvo pismo Djedu Božićnjaku, pismo zapisano neposredno u dnevnik bebe bijele boje, pismo koje nikad nije stiglo k Djedu Božićnjaku, pismo bez omotnice, kao da Djed Božićnjak može sve vidjeti i sve čuti, „kao mali Isus u tvom srcu“, mali Isus koji sve vidi i sve čuje, riječi i misli – treba pripaziti. U dnevniku bebe bijele boje nalazi se djetetovo prvo pismo Djedu Božićnjaku, pismo koje se ondje nalazi zato da dokumentira djetetov prvi Božić, ali on uglavnom dokumentira stanje duha ljudi oko njega, pismo u kojem nema popisa igračaka koje bi Djed Božićnjak mogao izraditi u svojoj radionici na Sjevernom polu, pismo u kojem se ponajprije izražavaju roditeljske želje; dijete još ne može tražiti igračke, uopće ništa ne može tražiti jer još ne zna govoriti, još nema ni godinu dana, prvi mu je Božić, dijete samo ništa ne traži, već njegova majka preko njega govori u pismu upućenu Djedu Božićnjaku, pismu

koje se nalazi u dnevniku bebe bijele boje koji razmatramo danas, trideset i tri godine poslije.

Doći ćemo do pisma Djedu Božićnjaku u dnevniku bebe bijele boje, nego sad iskršava sjećanje na djetetovu molbu svojoj majci usred trgovačkog centra Carrefour Laval, molbu za točno određeni božićni dar, to je kasnije, kada dijete može govoriti i željeti stvari naglas, to je kasnije, ali ne prekasno jer dijete i dalje vjeruje u Djeda Božićnjaka, u ulogu Djeda Božićnjaka u podjeli darova, u izradu darova u radionici na Sjevernom Polu, to je kasnije, i dijete majci iskaže želju za skupim božićnim darom, možda autićem na daljinsko upravljanje ili nečim sličnim, a majka pred djetetovom željom izrazi zadržku, majka ne može djetetu obećati da će dobiti autić na daljinsko upravljanje ili nešto slično, jednako skupo, „puno košta”, kaže ona djetetu, „autić na daljinsko upravljanje puno košta, nije to tako jednostavno”, kaže ona, ali darove donosi Djed Božićnjak, pomisli on, dijete, ne razumije kako njegov autić na daljinsko upravljanje može previše koštati, pa majci kaže da će se za to pobrinuti Djed Božićnjak, majku poučava logici darova, kaže joj da se ne mora brinuti za cijenu autića na daljinsko upravljanje, „za to će se pobrinuti Djed Božićnjak”, kaže on majci, „ali ipak mama mora platiti Djeda Božićnjaka”, kaže ona djetetu da zaključi tu priču o preskupom daru zaželjenom naglas u trgovačkom centru Carrefour Laval, „ipak mama mora platiti Djeda Božićnjaka”, kaže ona djetetu koje izgleda kao da misli da Djed Božićnjak može donijeti bilo koji dar ako smo bili dobri te godine, „ne plaćáš ti, nego Djed Božićnjak”, kaže on, dijete majci da je podsjeti na logiku darova: postoje darovi koje daruju roditelji i

darovi koje daruje Djed Božićnjak, tako su ga učili, „ipak mama mora platiti Djeda Božićnjaka”, kaže mu ona, majka.

Kad mu majka obznani da nema dovoljno novca da nešto kupi, dijete joj kaže neka ode do bankomata, „trebaš samo otići na bankomat”, kaže on majci ponekad, nesvjestan stvari i brojeva, „trebaš samo otići na bankomat po novac”: kaže on majci, ponekad, misleći da se na bankomatima automatski daje novac onima koji odvoje vrijeme da do-
tamo dođu, on ne razumije siromaštvo, dok iz siromaštva potječe, dok je upravo njegova pretpovijest priča o siromaštvu, svoje dijete dajemo na posvajanje kad smo presiromašni, pomisli on, ali kakve veze ima što smo siromašni, kad bankomati daju novac, kakve veze ima što smo siromašni, kada Djed Božićnjak izrađuje darove za dobru djecu, jesu li oni siromašni zločesti?

Kad se dijete igra supermarketu s novcem Monopolyja i plastičnom blagajnom, voli da se stvari odvijaju točno ovako: osoba koja kupuje namirnice daje novac onoj koja glumi blagajnicu, a osoba koja glumi blagajnicu zauzvrat daje novac onoj koja kupuje namirnice, dijete želi da se to odvija točno ovako jer inače plaće, želi da se to odvija točno ovako jer to je ono što vidi u supermarketu kad ode s majkom, s majkom koja i sama radi u supermarketu; kad dobijemo novac zauzvrat za našu kupovinu, to znači da smo dali više novca od traženog iznosa, kad dobijemo novac zauzvrat za našu kupovinu, to znači da smo, naprimjer, dali novčanicu od dvadeset dolara za narudžbu koja stoji osamnaest, mi to danas razumijemo, no ima jedno razdoblje djetinjstva kada taj sustav ne shvaćamo u potpunosti; dijete vidi samo novac koji se daje blagajnici i novac koji daje blagajnica, razmjenu,

on je navikao to gledati u supermarketu IGA kad onamo ode s majkom, gleda kako majka daje novac blagajnici, a blagajnica daje novac njegovoj majci, a kada mu majka radi, on gleda kako neka gospođa daje novac njegovoj majci, a majka daje novac gospođi, pa kad se on igra supermarketa i plaća svoju narudžbu dajući točan iznos i nesvjestan toga da je dao točan iznos, kad plati sestri svoje lažne namirnice dajući točan iznos i kad mu sestra zauzvrat ne da ništa, ništa osim kupljenih namirnica, on plaće, plaće pred tom nepravdom, plaće zato što još ne zna računati, tu treba nešto shvatiti.

Djeca se rađaju u kupusu, kupus se može kupiti u supermarketu, djeca se mogu kupiti.

Ali u trenutku pisanja njegova prva pisma Djedu Božićnjaku, pisma Djedu Božićnjaku bez omotnice, neposredno zapisana u dnevnik bebe bijele boje, još nismo došli dotle, još nismo došli dotle da razumijemo funkciju novca u kupovini božićnih darova ili funkciju novca uopće, još nismo došli čak ni dotle da razumijemo jezik, brojke i slova, dokaz: pismo Djedu Božićnjaku u dnevnik bebe bijele boje piše njegova majka, a ne on, njegova majka preko njega, majka preko djeteta ili djeteta preko majke, svejedno, a iz njezinih riječi mnogošto shvaćamo; kad smo odrasli, kad čitamo majčine riječi, shvaćamo kako se želja rađa, kako se želja jednoga isprepliće sa željom drugoga, mnogošto shvaćamo iz majčinih riječi izrečenih preko njega ili iz njegovih riječi izrečenih preko nje, „dragi Djede Božićnjaku”, piše, tako počinje, „dragi Djede Božićnjaku”, piše u dnevniku, zapisano plavom kemijskom olovkom, to je rukopis njegove majke, „dragi Djede Božićnjaku, za moj prvi Božić ja sam

premalen da odaberem poklone i premalen da pišem: vama piše mama u moje ime. Htio sam vas samo zamoliti puno ljubavi, zdravlja i sreće mojim roditeljima koje volim i mojoj sestri također i mom dedi Bijuu. Najljepši dar dobio sam prošle godine kad su me primili u svoju obitelj da budem njihov sin. Nadam se, i siguran sam, da ću biti zahvalan cijeloga života. Volim vas. Loulou”, piše u dnevniku bebe bijele boje, u dnevniku bebe bijele boje spremljenu u dnu ladice, piše u dnevniku bebe bijele boje na stranici posvećenoj djetetovu prvom Božiću, to je ono što dijete traži od Djeda Božićnjaka, što majka traži od Djeda Božićnjaka, što majka traži od djeteta, upravo riječi smještene ondje usmjeravaju jedan život, „nadam se i siguran sam”, piše; tko se nada i tko je siguran? Sin ili majka? Majka preko sina ili sin preko majke? Je li to najljepši dar za majku ili najljepši dar za sina?

Zdravlje i sreća mojim roditeljima koje volim.

Njegova majka pozove numerologa u njihov novi stan. Numerolog je nešto poput vidovnjaka koji vidi budućnost u brojkama, i to je sve što dijete razumije o numerologiji u tom trenutku, u trenutku posjeta numerologa.

No prije nego što govorimo o posjetu numerologa, možda treba govoriti o novom stanu, o novom stanu u koji se dijete seli s majkom nakon njezina prekida s Marcelom, muškarcem radi kojeg je ostavila njegova oca, možda treba govoriti o tome novom stanu smještenu u Blainvilleu u koji se dijete seli s majkom usred školske godine, možda treba reći da je to suterenski stan, to jest stan smješten u suterenu nove kućice koja, kad se u nju uđe, ostavlja dojam da se ulazi u lijepu novu kućicu, a ne u suteran, možda treba reći da je majci bilo draže preseliti se u suteran neke kućice poput ove nego u bilo koji povoljan stambeni blok u Lavalu, možda treba reći da je to jednoipolsobni stan u kojemu dijete nema svoju sobu, možda treba reći da je djetetova soba dnevni boravak, dnevni boravak bez vrata, možda treba reći da dijete kudikamo više voli spavati na kauču na razvlačenje u dnevnom boravku bez vrata u suterenu sa svojom majkom u Blainvilleu nego u velikoj zatvorenoj sobi u Marcelovoj mobilnoj kući u Fabrevilleu gdje Marcel plače i pije i plače i pije, to treba reći, možda treba reći i to

da je djetetu svejedno bilo draže preseliti se u Fabrevilleu u bilo koji stambeni blok gdje bi moglo imati vlastitu sobu i ne mijenjati školu usred školske godine, možda treba reći da je njegova majka mnogo stvari ostavila Marcelu i kupila novo pokućstvo u prodavaonici Brault et Martineau – kupite sada, platite poslije – možda treba reći da dijete nije odmah shvatilo da će spavati u dnevnom boravku bez vrata u suterenskom stanu, možda treba reći da je dijete na početku mislilo da će imati krevet u istoj sobi kao i majka, možda treba reći da je to da će spavati u dnevnom boravku bez vrata shvatilo onda kad je trebalo odabrati kauč na razvlačenje u prodavaonici Brault et Martineau, pa je izabralo lijep zeleni kauč na razvlačenje, zelen poput novčanice od dvadeset dolara, možda treba reći da je prodavač u Brault et Martineau predložio njegovoj majci da uz kauč na razvlačenje kupi sredstvo za uklanjanje mrlja, možda treba reći da je njegova majka rekla, u redu, da je platila dodatno za sredstvo za uklanjanje mrlja, možda treba reći da dijete, s vremena na vrijeme, ispusti kapljicu Seven Upa na tkaninu kauča na razvlačenje i gleda je kako klizi na pod kao voda niz leđa patke, možda treba reći sve to prije nego što ispričamo posjet numerologa.

Dakle, njegova majka pozove numerologa u kuću. Numerolog dolazi u kuću predvidjeti budućnost njegove majke, ali dijete ne zna baš odakle numerologu njegove brojke, dijete ne zna što on vidi u brojkama, proizlaze li brojke iz slova njihova imena ili proizlaze li brojke iz neba ili proizlaze li brojke iz numerologova uma, dijete ne shvaća zapravo odakle dolaze numerologove brojke jer ono rješava zadaću iz matematike nešto podalje, koji metar dalje, u

dnevnom boravku bez vrata, koji je ujedno njegova soba, odande ne čuje dobro predviđanja numerologa koji s njegovom majkom sjedi za kuhinjskim stolom. Tijekom večeri iz numerologova govora čuje dvije-tri stvari, najprije opasku pri ulasku u suteran, „lijep vam je dom, Linda!” kaže on, numerolog, promatrajući sve ukrasne dodatke razmještene tu i tamo: mali ukrasni predmet, svijećnjak, buket cvijeća, okvir za slike, „lijep vam je dom, Linda!”, kaže on, na što Linda odgovori „hvala, nije to ništa posebno!”, kaže ona, majka, „to je iz Dollarame*!”, kaže ona pokazavši na nekoliko ukrasa iz Dollarame, to je ono čega se sjećamo, sjećamo se majke i numerologa koji drži nijansiran govor o Dollarami, o lijepim stvarima koje se u Dollarami mogu naći kad se zna tražiti, kad se ima strpljenja; u Dollarami se ne prodaju samo svinjarije, kaže ona, ima i lijepih stvari, nema smisla da čovjek bankrotira da bi dekorirao stan, „vidi, ovo sam platila jedan dolar”, kaže ona, majka, pokazavši na mali ukrasni predmet; numerolog se u potpunosti slaže, on se razumije u brojke, još se i nadoveže rekavši, može se postići lijep dekor a da se ne bankrotira, to je jedino što u toj numerološkoj seansi dijete shvaća, „može se postići lijep dekor a da se ne bankrotira”, to je jedino, ali nije jedino, ima dvije ili tri stvari koje su djetetu privukle pozornost, ova i još dvije. Sjećamo se da je numerolog rekao majci da je te godine njezin simbol tulipan, „ove godine, Linda, tvoj je simbol tulipan,” kaže on, numerolog, „okruži

* Dollarama je kanadski maloprodajni lanac trgovina artikala s jedinstvenom cijenom, isprva sa sloganom „sve za jedan dolar”, da bi s vremenom maksimalna cijena artikala porasla na 5 kanadskih dolara. (op. prev.)

se tulipanima”, kaže on, numerolog, to je njegov savjet, „trebaš se okružiti tulipanima, oni su tvoj simbol ove godine, to je dobro za tebe”, kaže on, numerolog; majci kaže i da će upoznati jednog Talijana čije ime počinje s „L”, „ti ćeš upoznati jednog Talijana čije ime počinje s ‘L’, Linda”, kaže on, numerolog, a majka ga shvati ozbiljno; kad se bude upoznala s Mariusom, oklijevat će, „to nije moj Lorenzo!”, reći će ona.

To je otprilike sve što dijete pamti o toj numerološkoj seansi, to je otprilike sve, ali nije sve: netom prije nego što će otići, numerolog odluči odvojiti dvije minute svoga vremena za predviđanja o djetetu koje se nalazi ondje, koji metar dalje, dok rješava svoju zadaću iz matematike, mali bonus prije nego što ode, pa dijete izoštri pozornost, numerolog o djetetu kaže dvije stvari, kaže da će se dijete dobro prilagoditi svojoj novoj okolini, novom životu, „nadam se i siguran sam,” kaže on, „dijete će se dobro prilagoditi, ne brinem se za njega”, kaže on, ali treba pripaziti na nešto u vezi sa zdravljem, kaže on, „treba pripaziti”, kaže on, numerolog, „on treba posebno pripaziti na spolne organe”, to kaže on, numerolog, „vidim nešto u vezi sa spolnim organima”, kaže on, dobro se sjećamo, kako bismo i mogli zaboraviti taj trenutak kad numerolog govori o našim dječjim spolnim organima pred našom majkom, kako bismo mogli zaboraviti taj trenutak, taj trenutak u kojem smo htjeli propasti u podrum suterena, taj trenutak u kojem suteran nije dovoljno dubok da nas sakrije, taj trenutak koji se podudara s početcima promjena u tijelu, s promjenom koja potvrđuje numerologova predviđanja o našim spolnim organima, o našim spolnim organima koji se mijenjaju kao

da smo bolesni; on se, numerolog, razumije u brojke, one su mu specijalnost, zacijelo zna da se s trinaest ili četrnaest godina tijelo mijenja kao da smo bolesni, kako bismo mogli zaboraviti to vrijeme u kojem nam se dječje tijelo mijenja, to vrijeme u kojem spavamo u dnevnom boravku bez vrata lijepoga suterenskog stana u Blainvilleu, u jednoipolsobnom stanu ukrašenu lijepim dodatcima iz Dollarama, kako bismo mogli zaboraviti taj dojam da padamo u san s rakom u međunožju što ga je numerolog predvidio, kako to da smo imali novca da pozovemo numerologa?

Dijete uzme čokoladicu u zelenoj plastičnoj posudi na pultu Club Vidéotrona, pored blagajne, treba staviti kovanicu od dva dolara u zelenu plastičnu posudu, to postoji od nedavna, kovanice od dva dolara, prije su bile od papira, izgledale su kao crni cent zapeo u perilici, dijete katkad veoma snažno pritisne u sredini, sanja o tome da u kovanici napravi rupu i pokaže svojim prijateljicama, sanja o tome da jednom kovanicom napravi dvije kovanice. Treba staviti kovanicu od dva dolara u zelenu plastičnu posudu na pultu Club Vidéotrona ako želimo uzeti čokoladicu, to je za neku zakladu ili dobrotvornu svrhu, Mira*, Udruga za pomoć amputiranim** , nešto slično; treba staviti kovanicu od dva dolara u zelenu plastičnu posudu da bismo imali pravo na čokoladicu, ali za razliku od automata za žvakaće gume ili automata za naljepnice ili automata za ljepilo, kojem se

* Zaklada Mira (Fondation Mira) organizacija je sa sjedištem u Québecu koja ima za cilj donijeti veću autonomiju osobama s invaliditetom i olakšati njihovu društvenu integraciju osiguravajući im pse vodiče i pomagalice obučene da zadovolje potrebe prilagodbe i rehabilitacije svakog pojedinca. Osobe s invaliditetom pse zaklade Mira dobivaju besplatno. (op. prev.)

** Udruga izvornog naziva *Les Amputés de guerre*, koju su 1918. osnovali amputirani vojnici po povratku iz Prvoga svjetskog rata, pruža razne vrste pomoći amputiranim vojnicima, civilima i osobito djeci u Kanadi. (op. prev.)

treba pokrenuti mehanizam tako da se umetne kovanica, što je nezaobilazna procedura kojom se dolazi do priželjkivana proizvoda, žvakaće, naljepnice, ljepila, za razliku od tih automata koji iziskuju okretanje ručice, kovanica nije potrebna da se dođe do čokoladica s mentom u zelenoj plastičnoj posudi na pultu Club Vidéotrona, čokoladica umotana u zeleni aluminijski papir ovdje je, dostupna, to je čokoladica s mentom koja i sama ima okrugao i plosnat oblik kovanice od dva dolara, imamo povjerenja u klijentice i klijente, pa tog jutra, dok njegov otac plaća kasetu, a djelatnik je zaokupljen naplaćivanjem kasete njegovu ocu, dijete uzima čokoladicu s mentom u zelenoj plastičnoj posudi i stavlja je u svoj džep, i zasad ostane na tome.

Drugog dana pretvarao se da je bolestan jer ga je bilo previše sram ići u školu, bio je to dan aktivnosti koturaljkanja predviđene za one koji imaju pravo sudjelovati, a on nije imao pravo zato što je sakupio pet crvenih X-eva na tablici u koju Margot Turcotte zapisuje dobre poteze i loše poteze učenika. Njegovih pet loših poteza bilo je to da je zaboravio dati papire roditeljima na potpis kad je uvečer stigao kući, diktate, ispite, takve stvari, zaboravio je, ne zna kako da prestane zaboravljati, on zaboravi i nitko u kući ne gurne nos u njegovu školsku torbu, njegovi roditelji previše su zauzeti svojim razvodom da bi ga se sjetili pitati ima li neke papire koje moraju potpisati, oni također zaborave takve stvari, pa tako i on zaboravi takve stvari; kad se uvečer vrati kući, siđe igrati Nintendo i zaboravi sve te priče o papirima koje mora dati roditeljima na potpis, a tog mjeseca zaboravio je pet puta, pa zbog toga ne može sudjelovati u aktivnosti koturaljkanja na školskom dvorištu;

previše ga je sram tog dana ići u školu, sram da se skupi u razredu i cijelo poslijepodne rješava matematičke jednadžbe s ostalim neispravnima, s ostalim zaboraviteljima stvari, s ostalim skupljačima crvenih X-eva, s ostalim dječacima nesposobnima za dobivanje zvijezdice ili srca dok se dobri učenici koturaljkaju na suncu, pa se zato tog jutra pretvara da je bolestan.

Ali možda treba reći da se onog dana kad je dobio svoj peti crveni X rasplakao u razredu, sjedeći u svojoj klupi, pred svima, nije se mogao suzdržati, to je izbilo samo od sebe; usred plača pokušao je nešto, kao posljednji pokušaj da uvjeri Margot Turcotte da mu dopusti sudjelovati u aktivnosti koturaljkanja na školskom dvorištu, pokušaj da joj pokaže da je njezin sustav manjkav, plakao je i rekao: „Ali ja sam mislio da imamo pravo na pet crvenih X-eva, rekla si da smo kažnjeni poslije pet crvenih X-eva, tek *poslije*”, pokušao je, činilo mu se logičnim, vrtjelo mu se u pameti već neko vrijeme, ta nejasna granica između petoga crvenog X-a i šestoga crvenog X-a, ali Margot Turcotte nije se predomislila, branila je svoj sustav pred učenicima, „ja nikada nisam rekla da imate pravo na pet crvenih X-eva, rekla sam da poslije pet crvenih X-eva dolazi posljedica”, rekla je ona, „*poslije* pet crvenih X-eva”, odgovorio je on, dijete, ustrajući na riječi „poslije”: „ovo nije *poslije*, ovo je *za vrijeme*”, rekao je kroz plač, „ovo je *unutar* petoga crvenog X-a”, rekao je on, a Margot Turcotte osjetila je nelagodu, nelagodu pred suzama djeteta, ali svejedno se nije predomislila, svi su ispravno shvatili da se ne smije dosegnuti pet crvenih X-eva, čak je i on, čak je i on shvatio, shvatio je pravilo, ali ga je smatrao nepreciznim, nadao

se da će mu, kad se nepreciznost razotkrije, dopustiti da sudjeluje u aktivnosti koturaljkanja na školskom dvorištu, nadao se da će se njegovi zaboravi zaboraviti, ali uzalud, pa je idućih dana dijete odlazilo u školu sa sramom da je u tablici identificiran kao jedan od onih koji neće imati pravo sudjelovati u aktivnosti koturaljkanja na školskom dvorištu, da će morati ostati u razredu i rješavati matematičke jednadžbe cijelo poslijepodne s ostalim neispravnima.

Dakle, tog jutra na dan aktivnosti pretvara se da je bolestan i otac mu je potišten jer se tim stvarima obično bavi majka, a tog jutra ona nije kod kuće, rano je otišla na posao u IGA, dakle, dijete se pretvara da je bolesno i otac sumnja u to, ali ne smije riskirati, ne zna što bi sa sinom, on traži, misli, zove susjedu, Marc-Olivierovu majku, majku kućanicu, pita je ne bi li ona mogla danas pripaziti na Louis-Daniela jer je bolestan, „ja moram na posao”, kaže on, ona će rado, pa dijete provede dan s Marc-Olivierovom majkom, on je posvuda slijedi, odlazi s njom u nabavku, hoda sporo, prisiljava se kašljati, otkriva nebrojene nove stvari, stvari koje nisu jednake, stvari koje se u Marc-Olivierovoj obitelji drukčije obavljaju, beznačajne stvari koje silno utječu na dijete. Naprimjer, kad se u njegovoj obitelji želi natočiti gorivo, oni biraju samoposlužnu crpku, a ne crpku s uslugom, tako se uštede dva dolara, dva dolara koja treba dati djelatniku crpke koji toči umjesto nas, ali Marc-Olivierova majka izabire crpku *sa* uslugom zato što smatra važnim kako bi mladi koji ondje rade mogli ondje raditi, a kad bi sve crpke bile samoposlužne, kaže ona, bilo bi manje radnih mjesta za te mlade, Marc-Olivierova majka rado ih potiče davanjem dva dolara, dijete nikad nije vidjelo